

Галупова Лариса Ігорівна,

к.ю.н, доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

ВРЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ КОНФЛІКТІВ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ПРИВАТНИХ ПРОЦЕДУР

Сфера інтелектуальної власності формується та розвивається під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів належать дії, або події, під впливом яких, автори формують своє суб'єктивне бачення та відображають його на відображають його на певному матеріальному носії. До зовнішніх факторів останніх років, які мали вплив на сфері інтелектуальної власності належать: гостре респіраторне захворювання, викликане вірусом SARS-CoV-2, карантинні заходи, що з ним пов'язані, війна, воєнний стан, політичні події та інші. Тобто, зовнішніми факторами є такі, що не пов'язані із інтелектуальною, творчою діяльністю але мають вплив на тенденції її розвитку. До внутрішніх факторів належать дії або події, що пов'язані із інтелектуальною, творчою діяльністю, або суміжною з нею сферою. Такими діями або подіями можуть бути наукові відкриття, винайдення чогось нового та суспільно корисного, визначні події у сфері моди, кіно, музики, спорту та інше. Характерним для даних факторів є те, що розвиток однієї із галузей інтелектуальної власності впливає на розвиток інших галузей даної сфери.

Так, розвиток комп'ютерних технологій та Інтернет – відносин дав можливість створювати нові об'єкти права інтелектуальної власності, переміщати об'єкти права інтелектуальної власності в цифрове середовище, копіювати, надсилати та завантажувати їх. Безумовно, технічний прогрес є внутрішнім фактором, який впливає на розвиток сфери інтелектуальної власності. До такого висновку можна прийти, так як науково – технічний прогрес, та сам Інтернет є результатом інтелектуальної, творчої діяльності.

Інтернет та цифрові технології стали поштовхом до створення нових об'єктів права інтелектуальної власності та розширили перелік можливих способів використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Інтернет – технології дають можливість здійснювати свої права інтелектуальної власності з різних куточків земної кулі. Але крім яв-

них переваг, Інтернет дав можливість недобросовісним користувачам вчиняти дії, які можна кваліфікувати як порушення прав інтелектуальної власності. Найбільш частими порушеннями прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет є розповсюдження та використання творів без дозволу правовласника [4, с.437].

Використання об'єктів права інтелектуальної власності в мережі Інтернет має транскордонний характер, а тому, правовласники будуть мати складності в процесі захисту своїх прав. Для кращого розуміння значення транскордонних конфліктів у сфері права інтелектуальної власності, необхідно розглянути етимологічне значення терміну «транскордонний». Великий тлумачний словник сучасної мови розуміє термін «транскордонний», як той, що проходить через кордон, перетинає його [2]. Отже, в широкому розумінні, транскордонний конфлікт слід розуміти як конфлікт, який не обмежується певним державним кордоном, а виходить за межі державного кордону чи кордонів. У вузькому розумінні, транскордонний конфлікт – це зіткнення прав чи інтересів суб'єктів міжнародного приватного права. Транскордонні конфлікти у сфері права інтелектуальної власності виникають щодо прав на результати інтелектуальної творчої діяльності. Інтерес, який стосується таких результатів може носити як майновий так і немайновий характер. Майновий інтерес направлений на отримання матеріального блага за використання об'єкта права інтелектуальної власності. Немайновий інтерес пов'язаний із духовними та статусними благами (наприклад, особа прагне здобути славу відомого скульптора, художника, винахідника, науковця і таке інше).

Транскордонні конфлікти є складними через те, що порушуються права (або існує загроза порушення прав) в різних країнах світу, в такі конфлікти залучена більша кількість осіб, в таких конфліктах існує складність відслідковування законності використання та розповсюдження об'єктів права інтелектуальної власності. Якщо транскордонний характер конфлікт набув через використання Всесвітньої мережі Інтернет, складність ще й полягає в тому, що порушення прав відбувається дуже швидко, а сторін конфлікту визначити стає майже неможливо через анонімність суб'єктів Інтернет – відносин.

Врегулювання такого виду конфлікту потребує швидкого реагування. Не завжди юрисдикційні органи здатні швидко вирішити подібні спори. Гнучкість та неформальність неюрисдикційних способів захисту дає можливість швидко та без зайвих фінансових та емоцій-

них витрат врегулювати подібні конфлікти. Дана форма захисту прав передбачає врегулювання конфлікту або вирішення спору без звернення до державного суду чи органу державної влади. До неюрисдикційних способів захисту прав належить медіація, арбітраж, фасилітація, врегулювання спору за участю судді, третейське судочинство, міжнародний арбітраж, переговори безпосередньо сторонами конфлікту та інші способи, що не заборонені законом. Такі процедури врегулювання конфлікту є приватними, так як вони ґрунтуються на принципах добровільності та рівності сторін конфлікту та врегулюються без залучення особи наділеної владними повноваженнями.

Зважаючи на специфіку транскордонних конфліктів у сфері інтелектуальної власності такі конфлікти можна врегулювати та вирішувати за допомогою Міжнародного комерційного арбітражу або Центру арбітражу та посередництва при ВОІВ, медіації та фасилітації.

Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України – є одним із найбільш авторитетних арбітражних установ Центральної та Східної Європи. Міжнародного комерційного арбітраж є самостійною постійно діючою установою, що здійснює свої повноваження згідно із Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [4]. Щорічно Міжнародний комерційний арбітраж розглядає справи за участю представників бізнесу із 50–55 країн світу [5].

Також, на міжнародному рівні, питання запровадження неюрисдикційних способів захисту прав інтелектуальної власності пропагує Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). В складі ВОІВ функціонує Центр ВОІВ з арбітражу та посередництва, який заснований у Женеві в 1994 році з метою сприяння врегулюванню спорів в сфері інтелектуальної власності завдяки застосуванню альтернативних процедур.

Центр ВОІВ здійснює консультування з питань арбітражу та посередництва сторін та їх представників, а також забезпечує доступ до таких процедур як медіація та арбітраж. Для кожної із зазначених процедур розроблені правила проведення таких процедур.

Сторонами конфлікту, які звертаються до Центру є великі компанії, винахідники, художники, науково – дослідницькі центри, університети та інші. За тією ж статистикою ВОІВ за допомогою медіації було врегульовано 70% конфліктів, за допомогою арбітражу – 30% [1, с. 442].

Арбітражні рішення щодо вирішення транскордонних конфліктів мають переваги у швидкості вирішення, кваліфікованому розгляді та обов'язковому характері прийнятих рішень.

Крім вищезазначених процедур, транскордонні конфлікти можуть бути врегульовані за допомогою медіації. Медіація – це процес врегулювання конфлікту за участю третьої нейтральної сторони. Через гнучкість, швидкість, конфіденційність, економність медіація є ефективним способом врегулювання різного роду конфліктів. Дана процедура універсальною та може застосовуватись на різних етапах розвитку конфліктної ситуації, незалежно від її суб'єктного складу [36 с. 164].

Якщо в транскордонному конфлікті залучено велика кількість сторін, такі конфлікти можуть бути врегульовані за допомогою фасилітатора – особи, яка допомагає групі осіб врегулювати конфлікт.

В умовах сьогодення всі вищевказані способи врегулювання конфлікту можуть бути перенесені в онлайн середовище, що дасть змогу в будь-який зручний для сторін час, з будь-якої точки світу підключитись до процедури врегулювання конфлікту за допомогою комунікаційної платформи.

Отже, на сьогоднішній день, транскордонні конфлікти є поширеним складним явищем, яке потребує новітніх ефективних способів врегулювання таких конфліктів. Зважаючи на вид інтелектуальної, творчої діяльності щодо якого виникає транскордонний конфлікт до нього може бути застосований арбітраж, медіація, фасилітація та переговори.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Stephen P. Anwey Mediation in Copyright Disputes: From Compromise Created Incentives to Incentive Created Compromises. Ohio state Journal on Dispute Resolution. Vol. 18. 2003. P. 439-468. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/159592418.pdf>
2. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/транскордонний>
3. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 207
4. Галупова Л. І. Онлайн–медіація як спосіб захисту прав інтелектуальної власності в цифровому середовищі. *Рекодифікація цивільного законодавства і системи права України у контексті євроінтеграційних процесів: ма-*

тер. Всеукр. науково-практичн. конфер. (Одеса, 8-9 листопада 2019 року). За заг. ред. д.ю.н., професор Є. О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2019. С. 236-239.

5. Міжнародний комерційний арбітражний суд. *Юридична енциклопедія*: у 6 т. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т.3, 792 с.

6. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України: матеріал з Вікіпедії: вільної енциклопедії. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%>

Достдар Руслана Миколаївна,

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

РЕЧОВЕ ПРАВО НІМЕЧЧИНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЧОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Конституцією України закріплений головний обов'язок держави – утвердження та забезпечення прав і свобод людини. Повага та забезпечення прав людини є одним із керівних напрямків діяльності і Європейського Союзу відповідно до цілей та принципів цієї організації, закріплених в установчих договорах. В сучасних умовах євроінтеграції роль речового права є дуже великою, тому, що є необхідність вдосконаленні норм цивільного права та формування відносин приватної власності в Україні, визначення та однозначного розуміння базових категорій речового права, які є правовим обґрунтуванням набуття речових прав на майно, право користування та володіння чужим майном, необхідністю використання для поглибленого дослідження правової природи виникнення речового права у країнах західної Європи, в тому числі і Німеччини, та дослідження їх впливу на цивільне законодавство України у сфері речового права. Історико-правові дослідження засвідчують, що тільки ті держави, у яких речове право визначає всі інші відносини та перебуває у центрі правової системи, претендують називатися правовими і демократичними.

Речові відносини завжди були одним із центральних об'єктів дослідження.

Аналіз наукової літератури свідчить, що основні поняття та принципи речового права в системі українського законодавства є дуже по-